

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

III. An, & quomodo Actio & Passio inter se differant; & in quo subjecto sit
Actio modus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

huius causæ ad hunc numero effectum; ergo Actio non potest identificari causæ, effectui & omnibus conditionibus: adde hōe datō conditiones solum inservire posse ad hoc, ut causa se denominet causantem, & effectus se effectum, ac proinde solum debere esse conditiones ad existentiam causæ & effectus (si Actio illis identificetur); quod est omnino falsum; quia approximatio v.g. & similes conditiones non sunt conditiones ad existentiam causæ & effectus; quia, ut patet ex tertia probatione, potest hic poni causa, & Romæ effectus, ergo, &c.

xx. Probat aliter P. Ovidius Physicæ contro. 12^a. p. 1^a. Actionem non posse identificari causæ, ratione sumptā (inquit) ex scriptis Doctissimi Societatis Magistri: vel illa entitas, quæ simul est causa & productio, dependet à Deo per seipsam, vel per aliam actionem: si per aliam actionem, Actio non est, quia actionis non datur Actio: si per seipsam; ergo est pura productio, & non causa. Sed

xxi. Contra 1°, paulò infra docet P. Ovidius, posse componi Actionem & Passionem cum identitate termini: infero contra eundem; ergo & cum identitate causæ: deinde retorqueo totum argumentum allatum in actionem identificatam termino; vel illa entitas, quæ simul est productio & terminus, dependet à causa per seipsam, vel per aliam actionem: si per aliam actionem, Actio non est, quia actionis non datur Actio: si per seipsam; ergo est pura productio, & non effectus.

xxii. Contra 2°, dic illam pendere à Deo per seipsam, sicut in dicta sententia P. Ovidii penderet effectus à causa; non tamen fore puram actionem, magis quàm foret ille effectus, aut magis quàm sit Pater in Divinis respectu Filii, quem per seipsum finè generatione inter utrumque media realiter producit; quia videlicet multas perfectiones includeret, quas non includit Actio modus.

xxiii. Obiicies tamen 1°, modus tantum ponitur ad tollendam indifferentiam, quam habet modificatum ad aliquem effectum formalem; sed modus Actionis non tollit indifferentiam ignis v.g. ad calefaciendum; ergo est frustraneus: probatur minor, quia positus omnibus ad calefaciendum requisitis, & inter illa concursu Dei in actu primo finè ullo impedimento ad actum secundum, quod importat concursus in actu primo; ignis utpote causa necessaria, quæ positus omnibus ad agendum requisitis, necessariò agit, non est indifferens ad calefaciendum, vel non calefaciendum, ergo, &c.

xxiiii. Respondeo præterquam quòd hæc obiectio solum militat contra actionem causæ necessariae, & non contra actionem causæ liberæ, quæ positus omnibus ad eligendum requisitis potest agere & non agere, negando minorem: ad ejus probationem; distinguo antecedens; positus omnibus, &c. ignis non est indifferens indifferentiā oppositā determinationi radicali ad calefaciendum, concedo antecedens: indifferentiā oppositā determinationi formali ad calefaciendum, nego antecedens: determinatio autem formalis est, id quo præcisè posito habetur effectus formalis, & quo præcisè ablato tollitur, ut albedo respectu albi: determinatio verò radicalis, est id, ad quod præcisè positi necessariò sequitur id, quod tribuit effectum formalem: unde causa necessaria, positus omnibus ad agendum requisitis, & inter illa concursu Dei in actu primo finè ullo impedimento ad actum secundum, necessariò quidem agit consecutivè, non tamen hoc ipso forma-

liter: ille enim concursus Dei in actu primo nō impeditur ad actum secundum, & cætera ad agendum requisita, non sunt forma, per quā causa necessaria constituitur formaliter agēs in actu 2°. Vnde si Deus efficaciter vellet corvum jam esse album, corvus, nō posset non esse consecutivè albus; non esset tamen formaliter albus, per istam Dei voluntatē efficacem; sed per formam albedinis, quæ est obiectum istius voluntatis, & deberet consecutivè in corvo poni.

xxv. Obiicies 2°, optimè intelligitur forma potius corrumpi ab hac causa, quàm ab illa, finè modo corruptionis superaddito; ergo similiter optimè intelligitur effectus potius produci ab hac causa, quàm ab illa, finè modo productionis, sive Actionis, superaddito: Pro solutione huius argumenti.

xxvi. Nota causam corruptivam esse duplicem, unam directè, & est, *Quæ corrumpit per subtractionem concursus conservativi*; aliam indirectè, & est, *Quæ corrumpit per improductionem formæ incompatibilis in eodem subiecto, vel per interpositionem obstaculi ad actionem conservativam*. Hoc notato;

xxvii. Resp. negando consequentiam; est enim disparitas, quòd corruptio & productio sint formæ contradictoriè oppositæ, unde intelliguntur esse modis oppositis: vel enim corruptio est directæ, & est privatio entis, per quam numquam intelliges productionem: vel indirectæ, & fit per productionem antecedenter formæ incompatibilis, vel obstaculi, &c. Deo vel aliā causā consequenter subtrahente concursum conservativum; & sic ex opposita ratione (quia oppositorum opposita est ratio) productio fit per productionem dispositionum antecedenter, & remotionem obstaculi ad effectum, Deo vel aliā causā consequenter ponente concursum productivum, sive productionem formalem.

D V B I V M I I I.

An, & quomodo Actio & Passio inter se differant; & in quo subiecto sit Actio modus.

A Nte Resolutionem
xxviii. Suppono, Passionem sumi dupliciter: 1°, improprie, & magis grammaticaliter, pro fitione, sive receptione, esse ab agente quomodocumque, id est, tam per creationem, quàm per educationem: 2°, proprie & magis ad mentem Philosophorum, pro receptione formæ in subiecto sustentationis, sive educationis: si Passio sumatur 1° modo effectus dicitur passum; si 2°, solum subiectum passum dicitur. Hoc supposito, fit

R E S O L U T I O I.

xxviii. **D**ico 1°, Actio & Passio 1° modo, sive pro fitione, sumptæ, non distinguuntur realiter.

xxix. Probatur, quia vox activa & passiva in rigore sermonis solò modò exprimendi differre debent, ergo, &c. Probatur antecedens, quia sicut eodem amore, quo pater amat filium, filius amatur à patre, ita eadem generatione, quā pater generat filium, filius generatur à patre, & sic de quolibet alio; nam per idipsum, quo agens rem facit, res fit ab agente, ergo, &c.

xxx. Subsumo, sed id quo Pater amat, generat, aut facit, est Actio, & id quo filius amatur, generatur, aut fit, est Passio 1° modo, sive pro fitione, sumptæ, ergo, &c.

xxxi. Non puto ullos esse qui in re hanc negent; unde cum P. Hurtad. Disp. 16. Metaph. Sect. 4^a. nihil aliud (licet fusc) probet, adversarios non habet.

RESOLUTIO II.

xxxii. **D**ico 2°, contra Scotistas communiter, & Antonium Andreas lib. de 5. principiis quæst. 9^a. PP. nostros Complut. P. Ioan. à S. Thoma, & multos Thomistas, quos hic citant. Actio & Passio 2° modo sive pro receptione formæ in subiecto sustentationis sumptâ, non distinguuntur realiter. Ita noster Baco in 2. dist. 34. q. 1. art. 2°. §^o. 2°. & alii, ut Rubio hic Tract. 1°. q. 7. Mafius & PP. Societatis communiter.

xxxiii. Probatur 1°, autoritate Aristotelis, qui hoc lib. c. 3°. Textu 18°. ait, *Actus est unus amborum*, scilicet quod movet & movetur, sive agentis & passi, unde infra docet Actionem & Passionem non aliter differre, quam acclive & declive, quam *viam Thebis Athenas; & Athenis Thebas*, quorum unum non potest concipi sine alio, licet diversimode concepto, ut patet, ergo, &c.

xxxiv. Probatur 2°, eodem modo se habet Actio transiens ad agens, sicut se habet cognitio ad objectum; sed, eadē entitate cognitionis, vivens cognoscit objectum, & objectum extrinsecè denominatur cognitum; ergo & eadē entitate Actionis transiens Passum patitur, & agens denominatur extrinsecè agens.

xxxv. Probatur 3°, Actio eductiva est ultima & actualis determinatio in ratione agendi, & in ratione recipiendi; ergo Actio & Passio ut receptio, &c. non distinguuntur realiter: probatur antecedens, quia si Actio non esset ultima & actualis determinatio in ratione recipiendi, neque receptio esset ultima & actualis determinatio in ratione agendi; unde deberet Actio recipi per Passionem ut receptionem realiter distinctam, & hæc fieri per Actionem realiter distinctam, & hæc iterum recipi per Passionem, ut receptionem, realiter distinctam, & sic in infinitum; sed hoc est absurdum, ergo, &c.

xxxvi. Confirmatur, non sunt multiplicanda entia sine necessitate; sed hoc alioqui fieret, ergo, &c. Probatur sequela, quia sicut una entitas unionis sufficit ad unienda duo extrema, una entitas visionis ad videre & videri, ita una Actio ad agere & pati sive recipi, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

xxxvii. **D**ico 3°, Actio & Passio utroq; modo sumpta, differunt conceptu formali.

xxxviii. Probatur clarè ex Aristotele supra; sunt enim quidem eadem omnino connotata, sed diverso modo concepta; nam sicut declivè est respectus sursum ad deorsum, & acclivè deorsum ad sursum; ita Actio est respectus agentis ad passum, Passio Passi ad agens, ergo, &c.

RESOLUTIO IV.

xxxix. **D**ico 4°, Actio eductiva modus (de qua hic, & non de creatione, quæ non habet subiectum sustentationis; nec etiam de relatione prædicamentali agentis ad passum, quomodo plerique, qui illam ponunt in agente, eam sumunt) non est in agente aut effectu sustentativè, sed in passo, sive subiecto ipsius effectus; ita noster Baco in 2um. Dist. 34. q. 1. art. 3°. PP. nostri Complut. hic Disp. 17. q. 4. & plurimi, quos citant è Thomistis antiquioribus & junioribus contra Scotistas communissimè.

xl. Probatur 1ª Pars, ab omnibus communiter ex Aristotele; quia *necesse non est movens moveri*, & alioqui Deus agendo, sive movendo per eductionem, moveretur sive mutaretur: verum fortè Aristoteles per hoc nihil aliud vult, quam dari unum

primum motorem; quod verò additur, fore ut Deus movendo per eductionem mutaretur, falsum est; quia immutabile, quod de novo recipit, non magis recipiendo mutatur; quam imperfectibile, quod de novo unitur, ut Verbum respectu humanitatis, uniendo se, mutetur. Quare aliter

xli. Probatur conclusio, Actio eductiva est fictio formæ in subiecto sustentationis, sive dependentia formæ à subiecto sustentationis; ergo est in passo sustentativè, sive tamquam in subiecto sustentationis; probatur consequentia 1°, quia in eo maxime distinguitur à creatione, quæ tantum est in passo tamquam subiecto adhesionis, id est intimè præsentè, ut patet in creatione animæ rationalis: 2°, quia alioqui, vel esset sustentativè in agente? & hoc non, quia transiens plerumque: vel in termino? & hoc etiam non, quia alioqui posset conservare formam eductam extra subiectum naturaliter, non secus ac conservat creatio animam rationalem præcisè, quia non est in corpore tamquam subiecto sustentationis, ergo, &c.

xlii. Probant Hurtadus, Arriaga, Oviedus & alii communiter, actionem eductivam non posse esse in termino, sive effectu, sustentativè, quia alioqui terminus, sive effectus, esset prior naturâ actione, per quam fieret, quâ, utpote se tenente ex parte causæ efficientis, debet esse posterior; verum hæc probatio jam supra rejecta est, nec video, cur effectus non possit esse posterior naturâ in genere effectus causæ efficientis, actione per quam fit, & prior naturâ eadem actione in genere causæ materialis; quia id nihil aliud est, ut toties supra dictum est, quàm effectum causæ efficientis sustentare, sive subiectare actionem per quam fit, quàm actionem & effectum esse simul naturâ in diverso genere, &c. quod omnes admittunt debent quoad duplex genus causæ, efficientis scilicet & formalis, in dicta actione & effectu; quidni & in duplici genere causæ efficientis & materialis? cum contra actionem non militent rationes supra allatæ ad quæstionem, *Cur naturaliter materia & forma non se causent in genere causæ materialis & efficientis*.

xliii. Obijciat, actiones immanentes sunt in agente, & transeuntes non denominant passum agens, ergo transeuntes non sunt in passo.

xliv. Respondeo distinguendo antecedens pro 1^a parte, actiones immanentes sunt in agente ut agente formaliter, nego antecedens; ut passo formaliter & ut agente materialiter, concedo antecedens: deinde transeat antecedens, nego consequentiam; est enim dispar ratio; quia dici potest actiones illas simul esse in agente & passo, cum sit intrinsecè eadem entitas agentis & passi respectu illarum, quod dici non potest de transeuntibus, quia respectu illarum diversa est realiter entitas agentis & passi: actionem autem immanentem voco illam, quæ manet in agente; transeuntem, quæ transit ad passum realiter ab agente distinctum.

xlvi. Respondeo 2°, distinguendo etiam antecedens pro 2^a parte; actiones transeuntes, non denominant passum agens materialiter, id est, habens intrinsecè sive patiens intrinsecè actionem, nego antecedens: non denominant passum agens formaliter, concedo antecedens; nec mirum, quia esse agens formaliter actione transeunte est denominatio extrinsecæ, quæ convenit non potest subiecto, cui forma est intrinsecæ; unde à cognitione & visione parietis anima non est cognita, vel

oculus visus : ex his patet actionem transeuntem, non esse perfectionem intrinsecam agentis, sed extrinsecam.

D V B I V M I V.

Unde Specificentur actiones tam immanentes quam transeuntes.

ANtè Resolutionem, quæ mihi obscura & difficilis admodum videtur,

XLVI. Suppono 1°, contra P. Oviendum de anima contr. 15^a. Specificare hic non sumi, prout idem est, ac rei speciem facere; quia cum non detur species ante intellectum, id soli intentioni specificanti convenire potest; sed rem speciei alicujus facere, seu ad esse alicujus speciei determinare; de quo latius infra; unde specificatio est determinatio ad esse talis speciei, potius quam alterius.

XLVII. Suppono 2°, eundem Oviendum ex hypothese falsa causalitatis intrinsecæ & extrinsecæ, parti specificationem in intrinsecam & extrinsecam; 1° quia, sicut nulla datur specificatio intrinsecæ; eò quod nulla detur causa intrinseca (puta per modum partis intrinsecæ, de qua loquitur); ita nulla datur specificatio intrinsecæ, eò quod nullum datur specificativum intrinsecum (puta per modum partis specificativæ intrinsecæ); nam omnia omnino argumenta, quæ supra attulimus contra causam intrinsecam, per modum partis intrinsecæ, hic militant contra specificativum intrinsecum per modum partis specificativæ intrinsecæ, ut statim patebit consideranti; sed maxime, si attendatur, juxta præfatum authorem, specificativum verè esse causam specificati: 2°, quia specificatio activa & passiva, secundum ipsum & nos supra, solâ ratione distinguuntur; sicut autem nullum datur prædicatum passivè genericatum intrinsecè, sed extrinsecè & per mentem tantum, ita nullum datur prædicatum passivè specificatum intrinsecè, sed extrinsecè & per mentem tantum: 3°, quia specificatio est determinatio ad esse istius speciei, potius quam alterius; debet autem illa esse extrinseca, non secus ac genericatio, siue determinatio ad esse istius generis, potius quam alterius, ut omnes fateri tenentur. Hinc

XLVIII. Suppono 3°, specificationem melius dividi in formalem & fundamentalem: formalis est ipsa specieitas, siue prima intentio formalis specificans, & hæc est omnino extrinseca, ut patet: fundamentalis est entitas cujuslibet rei apta per talem intentionem concipi, quæ nulli est intrinseca per modum partis, siue componentis, siue specificantis; quia, quælibet entitas est intrinsecè indivisibilis, siue non habet diversâ prædicata intrinseca, ut clarè patet in homine: vel enim *homo* sumitur ut unum formaliter? & tunc est realiter ipsa cognitio corporis, animæ rationalis, & unionis inter illa, per modum unius; vel fundamentaliter? & tunc nihil aliud est, quam corpus, anima rationalis, & unio; illa autem non sunt sibi mutuè prædicata intrinseca per modum partis intrinsecæ, licet sint per modum formæ sese denominantis contingenter; sed secundum se & seorsim, sunt res realiter & objectivè simplices ac indivisibiles, ut constat ex dictis in Log. Tract. 10. Disp. 2. de præcis. objectivis, quam etiâ sententiam defendit P. Oviendus; unde non possum satis mirari, quomodo loco citato dicat dari posse potentiam visivam superadditam in homine & equo, quæ specificetur ab homine & equo, non secundum rationes específicas uniuscujusque, sed secundum ratio-

nem communem animalis: vel enim vult illas rationes genericam & specificam esse intrinsecè in homine & equo? & hoc non potest, quia (præterquam quod Logica contr. 5^a, punct. 3°, n. 10. & de Anima contr. 1^a, punct. 8°, n. 20. dicat esse extrinsecas, & speciem esse entitatem simplicissimam omnis corporis expertem, unde sibi apertè contradiceret) jam essent intrinsecè indivisibiliter idem, ac proinde si potentia illa visiva specificetur secundum unam rationem, specificatur & secundum aliam; vel vult illas esse extrinsecas? & tunc illa potentia visiva non specificatur ab homine & equo, sed à tali v.g. generica cognitione hominis & equi, quod procul dubio non somniabit.

XLIX. Suppono 4°, actionem rectè dividi in creationem, generationem, accretionem, alterationem, & motum localem: creatio autem & generatio ad substantiam aut accidens indifferenter terminantur; accretio ad quantitatem; alteratio ad qualitatem; motus localis ad ubi: eadem tamen numero actio potest terminari ad diversos specie terminos, haud secus quam visio ad albedinem & nigredinem; eadem unio ad corpus & animam, ut patet. His autem suppositis, fit

R E S O L U T I O I.

Rejiciuntur Sententiæ communes.

I. **D**Ico 1°, actiones & relationes non specificantur à terminis tamquam signis, siue etiam hoc sensu, quod ubi est terminus speciei diversus, necessariò etiam sit diversa specie actio, quod ferè omnes communiter.

II. Probatur 1°, quia sicut ab una indivisibili potentia possunt esse duo effectus speciei diversi, ut ab eodem intellectu assensus & dissensus, ab eadem voluntate amor & odium; ita, saltem per Deum (quod sufficit) ab una actione indivisibili duo termini, siue effectus speciei diversi.

III. Nec dicas istam potentiam esse tantum numero indivisibilem, & non specie; in se enim (inquit) virtualiter est tot specierum, quot habet specie distinctos effectus; ne id, inquam, dicas, quia si eadem entitas intrinsecè objectivè indivisibilis (quales esse res omnes realiter simplices supponimus ex dictis in Logica Tract. 1°, Disp. 2.) per te possit respicere effectus aut terminos speciei distinctos, ut in se maneat intrinsecè objectivè indivisibilis, quidni idem poterunt duæ res intrinsecè objectivè diversæ, & solo numero distinctæ, sic ut maneat tales?

IV. Subsumo, sed à fortiori à duabus potentiis solo numero distinctis, possunt esse duo effectus speciei distincti, ut ab intellectu Petri assensus, & ab intellectu Pauli dissensus, ut patet; ergo etiam à fortiori à duabus actionibus solo numero distinctis, possunt esse duo termini, siue effectus speciei diversi; ergo actiones non specificantur à terminis, &c.

V. Nec dicas esse disparitatem, quod actiones sint modi; potentia verò res: quia quod actiones sunt modi, & non res, ut summum concludit aliam esse numero actionem, quæ terminatur ad effectum speciei distinctum ab effectu alterius; quia videlicet mutato quoad numerum modificato, quod tunc necessariò fit, quoad numerum mutatur modus; non verò concludit esse specie distinctam actionem.

VI. Nec infes cum Arriaga Phys. Disp. 9^a, n. 66. & 70. Actiones illæ habent respectum essentialem ad duas terminos, siue effectus, specie diversas; et-